

TAHSİN YÜCEL VE ÇEVİRİ EYLEMİ

Ayşe Ece

İstanbul Üniversitesi

Abstract

Tahsin Yücel played a pionnering role in the establishment of linguistics and semiotics as scientific disciplines in our country. He is also a well-known writer and literary translator. He translated a considerable number of scientific and literary texts from French into Turkish. His relationship with the act of translation is not limited to the practice of literary translation as he also taught translation courses at Istanbul University in the Department of French Literature. In addition to the practice and teaching of translation, he also performed the act of "self-translation". This article analyzes various approaches he adopted in his relationship with the act of translation as a literary translator, translator instructor and the translator of his own works.

Keywords: *literary translation, literary translator, intercultural interaction, translator training, self-translation*

Dilbilim, göstergebilim ve eleştiri kuramları alanlarındaki çalışmalarıyla üretken ve titiz bir bilim insanı olarak bu alanların ülkemizde gelişmesine öncülük etmiş olan Tahsin Yücel aynı zamanda bir yazın insanıdır. Çok sayıda öykü, roman ve denemesi yayımlanan Yücel yazın eleştirmeni ve çevirmeni kimlikleriyle de Türkçe yazının nitelikli gelişiminde önemli bir rol üstlenmiştir. Dilbilimci, göstergebilimci, eleştirmen ve yazar olarak ürettiği bilimsel ve yazınsal çalışmaları Fransızcadan yaptığı sayısı yüzü aşkın çeviriyle zenginleşmiştir (1). Yalnızca yazın yapıtlarını değil göstergebilim ve dilbilim alanındaki temel bilimsel yapıtları da dilimize kazandıran Yücel kendine özgü bir çeviri anlayışı geliştirmiş ve uzun yıllar boyunca görev yaptığı İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde bu anlayışın rehberliğinde yenilikçi ve verimli yazın çevirisi atölyeleri olarak da nitelenebilecek çeviri dersleri vermiştir. Böylece yetkin ve üretken bir çevirmen olarak kendi döneminin yayın dünyasının gerçek koşullarında yaşadığı çeviri etkinliğinin farklı boyutlarını öğrencilerine çeviri dersleri sırasında aktarmış ve onların çeviri edinçlerini geliştirmiştir. Yücel'in çeviriyle olan ilişkisi çevirmen ve çeviri eğitimcisi kimlikleriyle sınırlı değildir, aynı zamanda kendi yazdığı yapıtları Fransızcaya çevirerek de 'kendi yapıtlarını çevirme' adımı verdiğimiz yazın çevirisinin farklı bir

türünde de çalışmalar yapmıştır. Bir başka deyişle, çeviri etkinliğiyle yazın çevirmeni, çeviri eğitimcisi ve kendi yapıtlarının çevirmeni olarak farklı ilişkiler kurmuştur. Bu yazıda ilk olarak yazın çevirmeni olarak benimsediği çeviri yaklaşımını, ikinci olarak çeviri eğitimcisi olarak geliştirdiği yöntemleri ve son olarak da kendi yapıtlarını çeviren bir yazar-çevirmen olarak uyguladığı çeviri stratejilerini inceleyeceğiz.

Yazın Çevirmeni

Ülkemizde 1940lı yıllarda dünya klasiklerinin dilimize kazandırılması için Hasan Âli Yücel'in öncülüğünde bir çeviri seferberliği başlatılmıştır. Tercüme Bürosu'nun planlı çeviri çalışmalarının sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından basılan çok sayıda klasik yapıt çevirisine özel yayınevleri de başta Fransızca olmak üzere farklı dillerden yayımladıkları çeviri kitaplarla katkıda bulunmuşlardır. Çeviri etkinliği bu dönemde öylesine bir yoğunluğa ulaşmıştır ki Uluslararası Çevirmenler Federasyonu'nun 1959 yılındaki kongresinde Başkan François Caillé Türkiye'yi bir "çeviri cenneti" olarak nitelemiştir (2). Çeviri kitaplar birbirinin ardı sıra görülmemiş bir hızla yayımlanırken bir yandan da çeviri yöntemleri üzerine çevirmenler, aydınlar ve yazarların katıldığı tartışmalar ülkemizin kültür hayatında yankılanıyordu. Yazın çevirisinde Nurullah Ataç ile Suut Kemal Yetkin'in temsil ettiği iki farklı yaklaşım öne çıkıyordu: Ataç yabancı yapıtların "akıcı bir Türkçe" ile aktarılmasını savunurken Yetkin yazarların "farklı üsluplarını" korumaya özen göstermek gerektiğini ileri sürüyordu (3). İşte Tahsin Yücel yazın çevirisine böyle bir ortamda Varlık Yayınevi'nde 1953 yılında çalışmaya başlayarak adım attı ve elli yılı aşkın bir zaman boyunca da bu etkinliği büyük bir azim, sevgi ve yetkinlik ile sürdürdü (4).

Kuşkusuz dilbilim ve göstergebilim alanlarında çalışan bir bilim insanı olarak uygulamasında bulunduğu çeviri etkinliği üzerine kuramsal görüşler geliştirmek Yücel için kaçınılmazdı. Yazdığı denemeler ile makalelerde ve kendisiyle yapılan söyleşilerde sık sık çeviri etkinliğinin dilsel ve kültürel boyutlarına değinmiş, yazın çevirisi yaklaşımlarıyla ilgili kişisel görüşlerini açıklamıştır. 12-13 Mayıs 1988'de Boğaziçi Üniversitesi'nde düzenlenen Yazın Çevirisi Semineri'nde sunduğu "Anlatı Çevirisi" başlıklı bildirisinde bir yazın çevirmeni olarak benimsediği yaklaşımı ayrıntılarıyla tanıtmıştır. Yücel yazın çevirisi yaklaşımını "çevirmen deneyimine dayandırmak" istediğini özellikle vurgulamıştır (2008: 100). Yetkin bir yazın çevirmeni olarak uzun yıllara yayılan deneyiminin ışığında geliştirdiği çeviri yaklaşımında Yücel'in yazın çevirisinde iki nokta üzerinde yoğun-

laştığı görülür: Farklı yazarların farklı biçemlerinin çevirilerde yansıtılması ile her metnin aynı akıcılıkta olması gerektiği düşüncesinin yol açtığı “çeviri kokuyor” klişesinin eleştirilmesi.

Yücel farklı yazarların yapıtlarından yaptığı çevirilerle ilgili şu gözlemlerde bulunur:

“Kendi yaptığım anlatı çevirilerini şöyle bir gözden geçirdiğim zaman, hiç kuşkusuz hepsinde de kendi “yazı”nın özelliklerini buluyorum; bununla birlikte, Gide’den yaptığım *Kalpazanlar* çevirisi, Flaubert’den yaptığım *Madame Bovary* çevirisine, Proust’tan yaptığım *Swann’ın Bir Aşk*ı çevirisi, Balzac’tan yaptığım *Goriot Baba* çevirisine, Camus’dan yaptığım *Tersi ve Yüzü* çevirisi Émile Ajar’dan yaptığım *Kral Salomon’un Bunalımı* çevirisine benzemiyor.”

(Yücel, 2008: 101)

Yazın çevirmenlerinin dil’i kullanan her birey gibi kendilerine özgü bir dil kullanımı olduğunu vurgulayan Yücel yaptığı çevirilerinin tümünde kendi “yazı”sının özelliklerinin bulunduğunu, ancak yazarların farklı biçemlerini çevirilerine yansıtmak için de özel bir özen gösterdiğini belirtir. Bu görüşünü 1992’de çeviri üzerine kendisiyle yapılan bir söyleşide ise şöyle ifade eder: “Bugüne değin elliye aşkın kitap çevirdim. Bu çeviriler hem yazardan yazara farklılık gösteriyor, hem de herşeye karşın benim anlatımım olarak kalıyor.” (1992a: 20) Aynı yazın metninin farklı çevirmenlerce farklı biçimlerde çevrildiği gerçeği, her çevirmenin kaynak kültürde kurulmuş bir dil dünyasını (kaynak metin) farklı çözümleyip yorumladığını ve bu “okuma” çalışmasından yola çıkarak erek kültürde yeni bir dil dünyası (erek metin) kurduğunu açığa çıkarır. Çevirmenlerin bireysel dil kullanımlarını çevirilerine yansıtma ları yeni bir dil dünyası yaratmanın kaçınılmaz bir koşuludur. Ancak deneyimli ve yetkin yazın çevirmenleri kurdukları yeni dil dünyasının kaynak metinlere göre farklılık göstermesi gerektiğini ve yazarların farklı biçemlerinin çevirmenin bireysel dil ve anlatım alışkanlıkları içinde erimesinin yazın çevirisi sürecinde hep tetikte olmayı zorunlu kılan görünmez bir tehlike olduğunu bilirler.

Yazın çevirisi, kaynak metnin yazarının kaynak dilde yarattığı dil dünyasının erek dilde çevirmen tarafından yeniden yaratılması olarak görüldüğünde yazın çevirmeninin “yeniden yazan kişi” olarak yazar kimliği öne çıkar. Yazın çevirisini yaratıcı bir süreç olarak ele alan Yücel bu konudaki görüşünü şöyle dile getirir: “... en azından yazınsal çevirinin, tıpkı yazarlık gibi, sıradan bir üretim olmaktan çok, çevrilecek her yapıtta yeniden

başlayan, tekil bir serüven olduğunu söylemek gerekir.” (1992b: 24) Yazarlar yaratıcılıklarını yeni bir yapıt üreterek açığa çıkarırken yazın çevirmenleri de yaptıkları her yeni çeviride kaynak metnin biçem özelliklerinin belirlediği farklı çeviri stratejilerini benimseyerek kendilerine özgü yaratıcı bir yazı ediminde bulunurlar. Yazın çevirmenlerine özgü bu yaratıcılığın öteki yaratıcılık türlerinden olan farkları üzerine düşünen Yücel şu sonuca varmıştır:

“... çevirmenlik, çoklarınca üzerinde durulmaya değmeyen, sıradan bir aktarma edimi gibi görülmele birlikte, en azından düşünsel bir etkinliktir. Üstelik, konuya birazcık ilgi gösterenlerin kolaylıkla onaylayacakları gibi, bir karşılaştırma yapılabilirse, etkinliği sırasında çevirmenin ortaya koyduğu yaratıcılık payı, uğraşı sırasında bir hekimin ya da bir mühendisin ortaya koyabileceği yaratıcılık payından çok daha fazladır belki: durmamacasına beklenmedik sorunlara çözümler bulmak ve sürekli olarak bir dil kurmak durumundadır.” (1992b: 23-24)

Her kaynak metnin erek dile aktarım süreci doğal olarak çevirmen açısından çözülmesi gereken farklı sorunları içerir. Bu sorunlara getirdiği çözümler onun iki kültür ve dil dünyası arasındaki sihirli cambazlığının yaratıcı bir dışavurumu olarak görülebilir. Yücel bu yaratıcılığın temelinde ayrıntılı ve titiz bir kaynak metin çözümlemesinin bulunduğunu vurgular. Yücel’e göre çevirmen kaynak metnin kaynak kültür ve dille olan bağıntılarının benzerlerini erek metnin erek kültür ve dille ilişkileri bağlamında kurma çabası içinde olmalıdır: “Bana öyle geliyor ki, bu bağıntılarını (hiç değilse benzerlerini) çevirimizde de kurabilirsek, aktarmanın elverdiği ölçüde, biçem (ya da biçim) sorununu çözebiliriz” (2008: 20). Yücel böylece yazın çevirisi sürecinde bağıntı çözümlemesine ve yeniden üretimine dayalı bir yöntem oluşturmuştur. Bu yöntemin benimsendiği bir çeviri sürecinde çevirmenler kaynak metinle ilgili incelemelerden yararlanabilecekleri gibi Yücel’e göre ikinci bir dili bilmeleri koşuluyla kaynak metnin başka bir dildeki çevirisine de başvurabilirler: “Kimi çevirilerde, benim ikinci bir kaynak olarak düşünebileceğim, aynı kitabın başka dillerde yapılmış çevirileri varsa onlardan da yararlanmak.” (1989: 13) Kaynak metni erek dilde yeniden yazma sürecinde yazın çevirmeni yaratıcı bir çözüm gerektiren bir sorunla karşılaştığında aynı soruna başka bir çevirmenin başka bir dilde bulduğu çözümü inceleyip uygun bulması durumunda kendisi de bir benzerini kendi dilinde üretebilir.

Yücel yazın çevirisinde farklı biçemlerin çevirmenlerin belli bir strateji bağlamında yürüttükleri yaratıcı sürecin sonucunda erek metinlere farklı yansımalarının önemine dikkat çekmenin yanı sıra ülkemizde çok yaygın olan “çeviri kokuyor” klişesini de eleştirir. Ülkemizde çeviri eleştirisi pek üretilmemesine karşın çeviri kitaplarla ilgili tanıtım yazılarında genel eğilim yazının son bölümünde çevirmenin “çeviri kokmayan”, “doğal” ve “akıcı” Türkçesine dikkat çekmektir. Bu noktada kaynak metinlerin dilinin “akıcı” ya da “doğal” olup olmadığını sorgulamadan tüm metinlerin Türkçeye aynı akıcılık ve doğallıkla çevrilmesini beklemek yazarların yarattığı farklı biçimleri ve farklı dünyaları yok saymak anlamına gelir. Oysa her ülkenin yazını bu farklılık ve çeşitlilikle zenginleştiği gibi yabancı dillerden yapılan çevirilerle de kendini yenileme olanağını bulur. Bu noktaya Yücel çarpıcı bir biçimde şöyle dikkat çekmiştir:

“Hemen belirtmek gerekir ki, doğallık, akıcılık gibi nitelikler yazının özgül niteliği olmadığı gibi yazınsal çevirinin de özgül niteliği değildir. Bir başkasının dilini kendi dilimizle özdeşleştirmek, bir başka ekinin ürününü kendi ekimizin bir ürününe dönüştürmek istersek, Ajar’ın ya da Balzac’ın anlatısının çevirisi yerine, sıradan bir metin getirmiş oluruz. Sıradan metinlerin de ne yazına yararı vardır, ne çeviriye.” (2008: 103)

Yazın çevirileri aracılığıyla erek dil, yazın ve kültür farklı dünyalarla tanışır ve böylece de kendi üretimiyle sınırlı kalmak yerine yabancı kültürlerle etkileşime girerek zenginleşir ve yenilenir. Yazın çevirisinin erek kültürdeki gelişimlere, dönüşümlere ve yeniliklere olanak sağlayan güçlü etkisi, erek yazının gelişmesi açısından temel bir gerekliliktir. Cervantes, Gabriel Garcia Márquez, Mario Vargas Llosa ve Carlos Fuentes gibi yazarlardan yaptığı çevirilerle tanınan Amerikalı yazın çevirmeni Edith Grossman çeviri deneyimlerinden yola çıkarak yazdığı *Why Translation Matters* adlı kitabında çevirinin yazarlar arası etkileşimde oynadığı role dikkat çeker (2010: 17-19). Grossman, Gabriel Garcia Márquez’in William Faulkner, James Joyce ile Franz Kafka’nın yapıtlarını çevirilerinden okuduğunu ve bu yapıtlardan nasıl etkilendiğini, yazar kimliğinin oluşmasında bu farklı yazarların ne kadar önemli bir rol oynadığını *Anlatmak için Yaşamak* adlı otobiyografisinde kendisinin ayrıntılarıyla açıkladığını belirtir. Benzer bir şekilde Yücel de yazarların ve yazınların çevirmenlerin ürettikleri çeviriler aracılığıyla zenginleşmesini Yaşar Kemal’i örnek göstererek vurgular:

“Örneğin Homeros’un Stendhal’in, Tolstoy’un torunu olduğunu söyleyen Yaşar Kemal bu onurlu akrabalığı herhalde çevirmenlerin aracılığına borçlu olduğuna göre yazarın yaratıcılığında çevirmenin işçiliğinin de katkısı bulunduğunu bile söyleyebilirsiniz. Kimse de haksız olduğunuzu ileri süremez: hiçbir yazar yalnızca kendi ekininin ürünleriyle beslenmediği gibi kendi ekinlerinin ürünleriyle yetinmeyenler yalnızca yazarlar da değildir.” (1992b: 23)

Yazarlar için olduğu gibi farklı mesleklerden olan herkes için kendi kültüründen başka kültürleri öğrenmenin en etkili yollarından biri kuşkusuz çeviri yapıtlar okumaktır. Yaratıcı edimleriyle bizlere yeni dünyaların kapılarını çevirmenler açmaktadır, üstelik çeviri etkinliği her geçen gün hayatımızın her aşamasında daha fazla belirleyici ve vazgeçilmez olmaktadır. Çeviri etkinliği günümüz dünyasının ayrılmaz bir parçası olduğuna göre başarılı çevirmenlerin yetiştirilmesi de özel bir önem kazanmaktadır.

Çeviri Eğitimsi

Yücel, yazın çevirmeni olarak deneyimlerini öğrencileriyle paylaşma olanağını bulduğu çeviri derslerinde izlenebilecek yöntemler üzerine görüşler geliştirmiştir. Çevirmenliğin “öğretilen bir uğraş olduğunu” savunan Yücel uzun yıllar boyunca çeviri dersleri vermiştir (1992b: 24). Derslerini seminer şeklinde yaptığını, öğrencilerin derslere önceden belirlenmiş metinleri çevirerek geldiklerini belirtmiştir (1989: 15). Yücel’in bu ifadelerinden anlaşıldığı üzere çeviri dersleri daha çok “yazın çevirisi atölye çalışması” adını verebileceğimiz bir düzen içinde gerçekleşiyordu. Öğrenciler çevirilerini birbirleriyle paylaşıyorlar, Yücel’in gözetiminde farklı çeviri sorunlarına buldukları farklı çözümleri tartışıyorlardı. “Ben de derslerimde, zaman zaman çeviri ve dilbilim kuramlarından söz etsem bile uygulamaya öncelik tanıyorum” diyen Yücel çeviri derslerinde asıl amaçlarının “doğru çeviriyi bulmak” olduğunu vurgular (1992b: 22). Gerçekte bu derslerin iki aşamadan oluştuğu söylenebilir: “Bir başka deyişle, çevrilecek metni doğru anladıktan sonra, dili doğru kullanabilme üzerinde yoğunlaşıyor çalışmalarımız” ifadesiyle Yücel kaynak metnin çözümlenmesine öncelik verdiklerini, daha sonra erek metindeki dil kullanımı üzerinde çalıştıklarını belirtir (a.g.y. s: 12).

Kaynak metin çözümlenmesi ve erek metnin bu çözümlenme çerçevesinde erek dilde yeniden yazılması yazın çevirisi sürecinin temel aşamalarıdır. Bu aşamaların sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak için verilen çeviri dersleri öğrencilerin dil yeterlilikleri bağlamında farklı boyutları da

ıçerebilmektedir. Yücel kimi zaman öğrencilerin erek dil kullanımındaki eksikliklerini gidermek için çeviri derslerine eklemeler yapmak zorunda kaldığını belirtmiştir:

“Örneğin, bugün çeviri dersinde, Türkçe’deki özne-eylem uyumuna ilişkin ayraç içinde bir ders yapmak zorunda kaldım. Bu, elbette çeviri dersinin doğrudan gerektirdiği bir şey değil, ama kimi durumlarda böyle açıklamalar iki dil arasındaki işleyiş farklılığını belirtmek açısından da yararlı olabiliyor.”

(1992a: 12)

Öğrencilerin dil yeterliliklerinden kaynaklanan sorunların “başarılı” çeviriler üretmelerinin önünde bir engel oluşturmasını engellemek isteyen Yücel çeviri dersleri bünyesinde ek dil dersleri vermekten kaçınmamıştır. Yücel’in çeviri derslerinde genel olarak engin çeviri deneyiminin biçimlendirdiği, karşılıklı etkileşimin yönlendirdiği, uygulamaya dayanan bir eğitim anlayışını benimsediğini ileri sürebiliriz.

Kendi Yapıtlarının Çevirmeni

İkيدilli olan ya da yabancı bir ülkede yaşayan ve bu ülkenin diline ve kültürüne yeterli düzeyde egemen olan yazarlar doğal olarak kendi yapıtlarını çevirme eğilimini göstermişlerdir. Ortaçağ’dan günümüze yazın tarihinde bu tür örneklere sık sık rastlarız (2000: 17-20). Kendi yapıtlarını çeviren yazarlar arasında yer alan Samuel Beckett İngilizce ve Fransızca dillerinde “ikiz yapıtlar” üretirken Vladimir Nabokov Amerika Birleşik Devletleri’ne yerleştikten sonra İngilizce yazdığı *Lolita*’yı Rusçaya, Rusça yazdığı *Otchayanie*’yi İngilizceye çevirmiştir. James Joyce ise ünlü yapıtı *Finnegans Wake*’in iki bölümünü İtalyancaya çevirmekle yetinmiştir. Kendi yapıtlarını çevirme etkinliği uzun bir dönem boyunca yazın tarihi ve incelemeleri alanlarında ele alınmıştır. Oysa doğrudan çeviri etkinliğinin farklı bir türü olan “kendi yapıtlarını çevirme” çeviribilimin inceleme nesnesi olmalıdır. Çeviribilimin yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren bağımsız bir bilim dalı olarak kurulup gelişmesinin sonucu olarak her tür çeviri etkinliği gibi kendi yapıtlarını çevirme de çeviribilimin inceleme nesneleri arasında yer almıştır.

Fransız yazını ve göstergebilim alanındaki bilimsel çalışmalarının yanı sıra Fransızca yazılmış çok sayıda bilimsel ve yazınsal yapıtı dilimize kazandırmış olan Yücel de anadilinden başka bir dil ve kültür evreninde soluk alan yazarlardan biridir. Anadilinde ürettiği öykülerinden birkaçını Fransızcaya çevirmiştir. “Benlem” adlı öyküsünün Fransızca çevirisini

Metis Çeviri'nin 7 no'lu 1989 Bahar sayısında okurlara “Yazar-Çevirmenin Notu” başlıklı bir yazıyla birlikte sunmuştur (117-119). Kendi yapıtlarını çevirirken başkalarının yapıtlarının çevirisinde benimsediği yöntemden farklı bir yöntem kullandığını -kaynak metinden istediği ölçüde uzaklaşıp, özgür bir yaklaşım içinde hareket ettiğini- bu yazısında şöyle ifade etmiştir:

“Hiç kuşkusuz, kendi öykümü değil de bir başkasının öyküsünü çevirme durumunda olsaydım, böylesine özgür davranmayı göze alamazdım. Böylesine özgür bir çeviriye başvurmamın daha akıcı, daha dengeli bir biçime ulaşma kaygısından kaynaklandığı da kesin. Ayrıca, böyle bir yola başvurmamın Fransızca'nın olanaklarından yeterince yararlanamamamdan ileri geldiği düşünülebilir. Bir başka biçimde söylersek, Fransızca anadilim olsaydı, yeniden yazmakla sağladığımı sandığım akıcılığı belki kaynak metne bağlı kalarak da sağlayabilirdim. “

(1989: 119)

Öyküsünü Fransızcaya çevirirken metnin yazarı olduğu için “özgür davranmayı” göze alan Yücel, yaptığı bu çeviri etkinliğini “yeniden yazmak” olarak tanımlamıştır. Çeviri sürecinde kaynak metin kendi yapıtı olduğunda yazar-çevirmenler doğal olarak bir başkasının yapıtını çevirirken olduğundan daha “özgür” hareket eder, kaynak metin üzerinde istedikleri değişiklikleri yapıp onu bu değişiklikler çerçevesinde erek dilde yeniden yazarlar. Bu tür bir yeniden yazma çeviri etkinliğinin ilgi çekici özel türlerinden biri olarak görülür. Yücel de çeviri etkinliğinin farklı alanlarında ürün vermektan kaçınmamış, kendi öykülerini Fransızcaya çevirirken yaşadığı farklı deneyimi okurlarıyla paylaşmıştır.

Sonuç Gözlemleri

Tahsin Yücel yazın çevirmeni, çeviri eğitimcisi ve kendi yapıtlarının çevirmeni olarak çeviri etkinliğinde farklı roller üstlenmiştir. Yazın çevirisinde kaynak metnin kaynak dil ve kültür ile kurduğu bağıntıları çözümleme ve bu bağıntıların benzerlerini erek dil ve kültür ile kuran bir erek metin yaratma aşamalarından oluşan yenilikçi bir çeviri yöntemi önerisinde bulunmuştur. Farklı yazarların farklı biçemlerini erek metinlerde yansıtmak için yazın çevirmenlerinin özel bir çaba göstermeleri gerektiğini ileri sürmüştür. Çeviri eğitimcisi olarak ise “seminer” düzeni içinde yürüttüğü derslerinde engin çeviri deneyimini öğrencilerine aktarmayı amaçlamış-

tır. Kendi yapıtlarını Fransızcaya çevirdikten sonra yaşadığı bu özel çeviri sürecini başka yazarların metinlerini çevirirken yaşadığı süreçten ayıran özellikler üzerine düşünceler geliştirmiştir. Kendi öykülerini çevirirken daha özgür bir çeviri stratejisini benimsediğini belirtmiştir. Bir bilim ve yazın insanı olarak çevirinin farklı alanlarında yaptığı çalışmalarla yayın ve kültür dünyamızın gelişmesi için son derece önemli bir katkıda bulunmuştur.

Notlar:

1. Tahsin Yücel'in 80. yaşını kutlamak amacıyla editörlüğünü Nedret Tanyolaç Öztokat'ın yaptığı *Söylem, Söylen, Yazın / Tahsin Yücel'e Armağan* adlı kitap Mayıs 2015'te Can Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Bu kitabın yayımlanmasının ardından Fransız Kültür Merkezi'nde 29 Mayıs 2015'te düzenlenen "Tahsin Yücel'e Saygı" adlı toplantıda konuşmacı olarak yer alan Turgay Fişekçi, Tahsin Yücel'in çeviri yapıtlarının sayısının yüzü aştığını açıklamıştır.
2. Bu bilgi için bkz. Karantay, Suat. "Tercüme Bürosu: Normlar ve İşlevler", *Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler*, haz. Mehmet Rifat, İstanbul: Sel Yayıncılık, 2008, s. 48-54.
3. Cumhuriyet Dönemi'nde yazın çevirisine farklı yaklaşımlar için bkz. Aksoy, Bülent. "Cumhuriyet Döneminde Çeviri Anlayışları", *Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler*, haz. Mehmet Rifat, İstanbul: Sel Yayıncılık, 2008, s. 227-239.
4. Tahsin Yücel yazın çevirisine başlama serüvenini Yurdanur Salman ile Müge Gürsoy'un kendisiyle yaptığı söyleşide ayrıntılarıyla anlatır. Bkz. "Tahsin Yücel ile Söyleşi", *Metis Çeviri*, sayı: 6, İstanbul: Metis Yayınları, 1989, s. 11-18.

Kaynakça

Ergun, Emel, Kurultay, Turgay (1992) "Türkiye'de Çeviri Eğitimi Üzerine Veysel Atayman, Işın Bengi, Tahsin Yücel'le Söyleşi", *Metis Çeviri*, sayı: 19, İstanbul: Metis Yayınları, ss. 12-20.

Grossman, Edith (2009) *Why Translation Matters*, Pennsylvania: Yale University Press.

Grutman, Rainier "Auto-Translation", *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, ed. Mona Baker, London: Routledge, ss. 17-20.

Salman, Yurdanur, Gürsoy, Müge (1989) "Tahsin Yücel ile Söyleşi", *Metis Çeviri*, sayı: 6, İstanbul: Metis Yayınları, ss. 11-18.

Yücel, Tahsin (1992) "Söyleni", *Metis Çeviri*, sayı: 20/21, İstanbul: Metis Yayınları, ss. 22-25.

Yücel, Tahsin (1989) "Benlem", *Metis Çeviri*, sayı: 7, İstanbul: Metis Yayınları, ss. 117-119.

Yücel, Tahsin (2008) "Anlatı Çevirisi", *Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler*, haz. Mehmet Rifat, İstanbul: Sel Yayıncılık, ss. 100-108.